

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เป็นการแสดงซึ่งอำนาจของประชาชนตามกระบวนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และยอมรับกันว่าเป็นวิธีคัดเลือกผู้ปกครองที่มีประสิทธิภาพที่สุด เพราะสามารถกำหนดให้ผู้มีอำนาจต้องคอยระมัดระวังดูแลผลประโยชน์ตามความต้องการของประชาชนทุกกระยะ ถ้าไม่ต้องการแพ้การเลือกตั้งครั้งต่อไป ซึ่งหมายถึงการสูญเสียอำนาจโดยผู้ที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นกิจกรรมพื้นฐานและมีความสำคัญที่สุดในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ในการกำหนดนโยบายที่ใช้ในการปกครองประเทศ

สำหรับประเทศไทยแม้ว่าจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 จนถึง การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 นั้นนับเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 17 แล้ว แต่ปรากฏว่ามีประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งเกินร้อยละ 50 เพียง 7 ครั้งเท่านั้น แม้ว่าการเลือกตั้งแต่ละครั้ง บรรดาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั้งในภาครัฐ และเอกชนต่างก็หมั่นรณรงค์หาเสียง หรือเชิญชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งการเสนอข่าวสารผ่านสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อชนิดต่างๆ เพื่อขยายผลไปยังผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

หนังสือพิมพ์ก็เป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งที่ทำหน้าที่ดังกล่าวในฐานะผู้เชื่อมโยงข่าวสารระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งไปยังประชาชนและมีการสอดแทรกความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ หรืออคติผู้ดีแผ่เบื้องหลังของผู้สมัครรับเลือกตั้ง อย่างในประเทศสหรัฐอเมริกาหนังสือพิมพ์เข้าไปมีบทบาทสูงมากและเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการเลือกตั้งประธานาธิบดีถึงกับมีผู้กล่าวว่าหนังสือพิมพ์สำคัญ ที่มีคนอ่านจำนวนมากนั้น นับว่ามีอิทธิพลมากกว่าผู้ว่าการรัฐ หรือวุฒิสมาชิกธรรมดาเสียอีก ไม่ใช่ด้วยเหตุเพียงหนังสือพิมพ์นั้นชักจูงประชาชน แต่เป็นเพราะหนังสือพิมพ์มีสภาพเหมือนกับผู้สร้างกฎ หรือชี้ความถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับ (วิทยา สุจริตชนารักษ์ 2531:121) โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งจะกระตุ้นให้ประชาชนนิยมชมชอบตน ด้วยการให้ข่าวแก่ผู้สื่อข่าว และบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ ด้วยการพยายามทำตัวให้เป็นข่าวมากที่สุด (รุ่งอรุณ สังข์สงวน 2534:80) นอกจากนี้ยังปรากฏให้เห็นอยู่เสมอว่าเหล่าหนังสือพิมพ์มักจะทำโพลล์สำรวจความคิดเห็น หรือความนิยมของประชาชนที่มีต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อประเมินผลล่วงหน้าว่าใครจะได้รับการเลือกตั้ง

ลิจิต ซีรเวคิน กล่าวไว้ในหนังสือ "การพัฒนาการเมืองไทย" ว่าหนังสือพิมพ์มีบทบาทในการโน้มน้าวจิตใจทางการเมืองของผู้อ่านอยู่มากๆ เพราะหนังสือพิมพ์จะชักนำ และช่วยผู้อ่านได้ครุ่นคิดถึงสิ่งที่หนังสือพิมพ์เห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญ ในบางครั้งผู้อ่านจะเชื่อหรือเห็นคล้อยตามไปกับบทบรรณาธิการหรือบทความนั้นๆ แต่อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ก็เป็นผู้ช่วยกระตุ้นให้บุคคลนั้นมีความตื่นตัวทางปัญญา ถ้าสิ่งที่หนังสือพิมพ์นำมาจัดเขียนเป็นปัญหาทางสังคม การเมือง หรือเศรษฐกิจ ผู้อ่านก็มีความตื่นตัวในเรื่องนั้นๆ ตามไปด้วย

Delmer D. Dunn กล่าวถึงความสำคัญของการเลือกตั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาว่าการเป็นข่าวหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งของบรรดาวุฒิสมาชิกที่กำลังหาคะแนนเสียงในระดับชาติ เพื่อสร้างพื้นฐานในการก้าวไปสู่ตำแหน่งที่สูงกว่าในอนาคต เช่น ถ้าหวังจะได้เป็นผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งตำแหน่งประธานาธิบดีก็ต้องหาชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป (นพมาศ ซีรเวคิน แปล 2527:45)

วารสารข่าวที่ใหญ่ที่สุดและมีชื่อเสียงมากที่สุดของสหรัฐอเมริกาสามฉบับ คือ ท์มัส, นิวส์วีค และยูเอสนิวส์แอนด์เวิร์ลรีพอร์ท มียอดจำหน่ายรวมกันสัปดาห์ละกว่า 9.5 ล้านฉบับ และเชื่อกันโดยทั่วไปว่าหนังสือพิมพ์และวารสารข่าวฉบับใหญ่ๆ มีอิทธิพลมากกว่าโทรทัศน์ ในหมู่นักอเมริกันที่มีการศึกษาและรายได้สูงซึ่งเป็นผู้ที่มีโอกาสกำหนดทิศทางการความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน หรือบางคนถึงกับกล่าวว่า "หนังสือพิมพ์รายวันฉบับใหญ่ๆของอเมริกาแทบจะทำให้อาณาจักรอื่นหมดความหมายไป" (เจมส์ คีดิน: 2, 2536)

ส่วนประเทศไทยเราเองนั้น นับแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2476 มานั้น หนังสือพิมพ์ก็เข้าไปมีส่วนร่วมมาแต่ต้น เช่น หนังสือพิมพ์ประชาชาติ (The Nation) ฉบับวันศุกร์ที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2476 ในบทบรรณาธิการได้กล่าวไว้ว่า

การเลือกตั้งได้ออกมาเยี่ยมประชาชนชาวไทย ผู้ซึ่งย่อมจะได้รับความชุ่มชื้นปราโมทย์ เสมือนหนึ่งทารกได้เริ่มลิ้มรสนมมารดา หลังจากที่ได้คอยท่าอยู่อย่างร้อนรนกระวนกระวายมาเป็นเวลากว่าขวบปีหนึ่ง

โดยที่การเลือกตั้งสำหรับทางการเมืองครั้งนี้ เป็นประวัติกาลครั้งแรกของกรุงสยามจึงสมควรจะบันทึกเหตุการณ์ทั้งปวงอันเกี่ยวกับการเลือกตั้งเท่าที่จะพึงคาดหมายได้ว่าย่อมเป็นไปในทางอันเดียวกัน แทบทั่วทุกท้องที่ไว้เป็นประวัติประการหนึ่งและเพื่อเป็นทางช่วยในการพิจารณาโฉมหน้าการเมืองใหม่ของสยาม อีกประการหนึ่ง...

นอกจากนี้ในบทบรรณาธิการดังกล่าวยังกล่าวถึงเรื่องความสนใจทางการเมืองของประชาชน ลักษณะของผู้ที่ควรจะเป็นผู้แทนราษฎร ผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากการเลือกตั้งผู้แทนและยังมีการทำนายว่าบุคคลส่วนใหญ่ที่จะมาเป็นผู้แทนราษฎรในครั้งนั้นจะเป็นข้าราชการบ้านาณูอีกด้วย

ในปี พ.ศ. 2500 หนังสือพิมพ์สารเสรี ฉบับที่ 853 วันที่ 7 กุมภาพันธ์
เสนอข่าวถึงเรื่องการใช้จ่ายเงินหาเสียง และอิทธิพลเพื่อให้นักการเมืองเลือกตั้ง โดย
พาดหัวใหญ่หน้า 1 ว่า

**ทุ่ม 40 ล้าน "ขี้" ฝ่ายค้าน
สั่งนักเลง "มือแฉ" คมตามแผนทั่วประเทศ
ให้ทาเติมที่ทุกวิถีทาง
ใครขัดจัดการเก็บยั้งได้**

ขณะที่หนังสือพิมพ์อริปไตย พาดหัวใหญ่หน้า 1 ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ว่า

**ขอให้ "เผ่า" งดอกหาเสียง!
ป้องกันครหาหนุอิทธิพลโกง**

ต่อมาในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ปีเดียวกัน หนังสือพิมพ์อริปไตยพาดหัวใหญ่หน้า

1 อีกว่า

**หลอก "กิน" พรรคมนตรี
ให้คะแนนจริงพรรคอื่น**

หลังจากนั้นอีกเพียงสองวันซึ่งตรงกับวันเลือกตั้ง 26 กุมภาพันธ์ 2500
หนังสือพิมพ์พิมพ์ไทยก็ตีแผ่ข่าวการทุจริตการเลือกตั้ง ที่ฝ่ายรัฐบาลได้เตรียมไฟไฟ
หรือบัตรเลือกตั้งปลอมไว้ตามหน่วยเลือกตั้งต่างๆ โดยเฉพาะในเขตอำเภออุตุสิต
เพื่อช่วยเหลือผู้สมัครของฝ่ายรัฐบาลและหนังสือพิมพ์สยามนิกร ฉบับวันที่ 28
กุมภาพันธ์ ได้กล่าวโจมตีการเลือกตั้งครั้งนี้ในบทบรรณาธิการตอนหนึ่งว่า

**"การเลือกตั้งครั้งนี้ดูมืดมิดด้วยวิธีการโกงอันระมมยิง อย่างที่ไม่เคยปรากฏ
ในประเทศไทย ประชาชนจะเชื่อได้อย่างไรว่า ไม่มีการเตรียมวิธีการโกงกันไว้**

อย่างมหาพรทลวงหน้าโดยมีแผนดำเนินงานเป็นขั้นๆ เพื่อจะหลอกประชาชนให้หลงเชื่อ ว่าผู้ที่ได้รับเลือกเป็นผู้แทนนั้นเป็นไปโดยมติมหาชนและรัฐบาลชุดที่จะจัดตั้งขึ้นมาใหม่ เป็นรัฐบาลประชาธิปไตยร้อยเปอร์เซ็นต์เต็ม หากผู้ใดคิดว่าประชาชนคงเร่งเวลา หลงเชื่อ ผู้ที่คิดเช่นนั้นควรจะอยู่ในฐานะอะไรเล่า?"

เห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์ของไทยมีความสัมพันธ์กับการเลือกตั้งด้วยการเสนอข่าวสารและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นับแต่การเลือกตั้งได้อุบัติขึ้นเป็นครั้งแรกจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ingtonแห่งของการรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิ ตรวจสอบนโยบาย ดีแต่ข้อเท็จจริง ตลอดจนถึงการเลือกตั้งหรือทิศทางทางการเมืองดังที่ อานาจ จงยิ่งยศ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ข่าวสยาม (หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่) กล่าวไว้ว่า "ถ้าเราวางตัวเป็นกลางแล้วประชาชน จะไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าควรจะเข้าข้างฝ่ายไหน ดังนั้นเราจึงควรเป็นฝ่ายชี้แนะประชาชนว่าฝ่ายใด คือ ฝ่ายที่ถูกต้องและเป็นฝ่ายที่ทาประโยชน์ให้กับประชาชน ส่วนใหญ่"

จากลักษณะความสัมพันธ์ของหนังสือพิมพ์ไทยที่มีต่อการเมืองมาเนิ่นนาน ทำให้นักการศึกษาของไทยทั้งด้านนิเทศศาสตร์ และรัฐศาสตร์ให้ความสำคัญศึกษาถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวหลายๆด้านด้วยกัน แต่เนื้อหาที่ศึกษาก็ยังไม่ครอบคลุมทั้งหมด โดยเฉพาะการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่อาจส่งผลให้เกิดความนิยมเอียงต่อการเสนอข่าวสารการเลือกตั้งได้นั้นมีหลายตัวแปรด้วยกัน ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. ที่มาของรายได้

1.1 Party press หมายถึงหนังสือพิมพ์ที่ได้รับทุนอุดหนุนจากพรรคการเมือง หรือกลุ่มการเมืองต่างๆ เป็นส่วนใหญ

สำเร็จ คำพะอู อดีตบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์สยามรัฐ กล่าวไว้ว่า " มีคนอยู่สองพวกเท่านั้นที่มีโอกาสเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ พ่อค้ากับ

นักการเมืองแต่เมื่อกล่าวหาถึงที่สุดแล้ว พอค่านั้นก็เป็นพอค่าที่เกี่ยวข้องกับการเมือง หรือมีความสัมพันธ์กับนักการเมือง

ดังนั้นทิศทางของหนังสือพิมพ์จึงถูกกำหนดได้โดยง่ายด้วยการเมืองหรือนักการเมือง "

ขณะเดียวกันบทบาทของนักข่าวจึงถูกจำกัดลงโดยอัตโนมัติ เช่น ถ้ามีการแถลงข่าวที่มีผลกระทบต่อพรรคชาติไทยที่รัฐสภา ผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์บ้านเมืองประจำรัฐสภามักจะไม่ทำข่าวลักษณะนี้ เพราะมีความรู้สึกหรือสำนึกว่าข่าวที่ทำเมื่อส่งไปยังกองบรรณาธิการ บรรณาธิการข่าวการเมืองก็ไม่อนุมัติให้ตีพิมพ์ (จากการสังเกตของผู้วิจัย เมื่อครั้ง เป็นผู้สื่อข่าวประจำรัฐสภาของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ)

1.2 Penny press หมายถึงหนังสือพิมพ์ที่อาศัยการสนับสนุนจากผู้อ่าน คือ มีรายได้ส่วนใหญ่ มาจากการลงโฆษณา และการจำหน่ายหนังสือพิมพ์ ซึ่งหมายถึง การทำธุรกิจเต็มตัวโดยไม่ไปแสวงหารายได้จากทางอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหนังสือพิมพ์ ทิศทางของเนื้อหาหนังสือพิมพ์มักขึ้นอยู่กับทิศทางความต้องการของคนอ่าน เพื่อเพิ่มยอดจำหน่ายให้สูงขึ้น

2. ที่มาของเนื้อหา ข่าวสารที่ได้รับการตีพิมพ์มีที่มาที่สำคัญสองประการ คือ

2.1 แหล่งข่าวสารเป็นผู้นำเสนอต่อหนังสือพิมพ์เอง เช่น กรณีการจัดแถลงข่าว หรือนัดให้สัมภาษณ์ หรือโทรศัพท์ไปให้สัมภาษณ์เอง รวมทั้งการส่งจดหมายข่าวหรือโทรสารไปยังที่ทำการหนังสือพิมพ์โดยตรง

2.2 การแสวงหาของนักข่าว หรือบรรณาธิการเอง เป็นกรณีของการสืบเสาะขุดคุ้ยเบื้องหลังจากบุคคลแวดล้อม หรือผู้ที่เชื่อถือได้ หรือในกรณีที่บุคคลอื่นชี้เบาะแส หรือให้รายละเอียดเพียงบางประการ หรือทั้งหมด นักข่าว หรือบรรณาธิการจะต้องไปตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อว่ามีความถูกต้องหรือไม่เพียงใด

นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลด้านอื่นๆ อีก เช่น กฎหมาย วัฒนธรรมและประเพณี แต่ไม่ว่าปัจจัยใดจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางข่าวสารได้มากกว่ากันก็ตาม แต่ในสังคมประชาธิปไตย หนังสือพิมพ์เป็นสถาบันที่สำคัญในการแสวงหาข้อเท็จจริงที่แท้จริงให้ปรากฏต่อสายตาประชาชนโดยการเสนอรายงานความคิดเห็นจากหลายฝ่ายให้ประชาชนได้รับรู้ถึงข่าวสารการเคลื่อนไหวของสังคมเพื่อการวินิจฉัยเหตุการณ์ได้อย่างถูกต้อง

แต่เมื่อมีพรรคการเมือง หรือนักการเมืองเข้ามามีอิทธิพลต่อการเสนอเนื้อหาข่าวสารในหนังสือพิมพ์ ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะของผู้ให้ทุนอุดหนุนหนังสือพิมพ์ เป็นเจ้าของ หรือเป็นผู้สนับสนุนหนังสือพิมพ์ด้วยวิธีอื่นๆ เช่น การซื้อหน้าโฆษณา รวมทั้งการที่นักการเมืองเข้าไปมีบทบาทกำหนดทิศทางการเสนอข่าวสารด้วยการเป็นคอลัมนิสต์ หรือสามารถนำเสนอข่าวสารได้ด้วยวิธีอื่น อาจทำให้ทิศทางการเสนอข่าวสารโน้มเอียงได้

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะยังไม่มีข้อสรุปอย่างชัดเจนเกี่ยวกับหน้าที่ และบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกับโทรทัศน์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับ การเลือกตั้ง คือ ไม่มีการระบุไว้อย่างเป็นทางการว่าโทรทัศน์ควรมีบทบาทอย่างไร Denis McQuail (1983:345-358) ได้ศึกษาถึงบทบาทของโทรทัศน์กับการเลือกตั้ง โดยทั่วไป และได้สรุปผลการศึกษาไว้ 3 ประการซึ่งน่าจะเปรียบเทียบกับหนังสือพิมพ์ได้ ดังนี้ คือ

1. โทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถชักจูงประชาชนให้พิจารณาถึงประเด็นต่างๆ ที่สามารถนำมาประกอบการตัดสินใจเลือก ไม่ว่าความเป็นพรรคการเมือง นโยบาย หรือตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง
2. โทรทัศน์เป็นสื่อที่แสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ที่หลากหลายของผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง

3. ทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถทำให้เหตุการณ์ที่เคลื่อนไหวอยู่ปรากฏต่อ
สาธารณะได้อย่างชัดเจน

จากการที่หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เป็นสื่อเพื่อเชื่อมโยงกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้น
บทบาทและอิทธิพลของการเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ ทั้งในฐานะที่เป็นผู้รณรงค์
ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือรณรงค์หาเสียงให้กับพรรคใดพรรคหนึ่ง การเสนอ
ข่าวสารการเลือกตั้งดังกล่าวย่อมมีความสำคัญต่อผลการเลือกตั้ง เพราะการเสนอ
ข่าวสารของหนังสือพิมพ์อาจมีลักษณะโน้มเอียง ทั้งที่เกิดจากอิทธิพลของเนื้อหาข่าวสาร
หรืออิทธิพลด้านอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดการเสนอข่าวสารมีขนาดความโน้มเอียงมากน้อยต่างกัน

ในตัวหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับต่างมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ทั้งในแง่ของ
วัตถุประสงค์การประกอบการ ซึ่งบางฉบับไม่ได้ดำเนินการเพื่อแสวงหากำไร
จากการขายหนังสือพิมพ์ หรือจากการขายพื้นที่โฆษณาทางธุรกิจโดยตรง แต่เพื่อ
หวังผลทางการเมือง หรือใช้เป็นกระบอกเสียงให้กับกลุ่มของตนเอง ดังเช่น กรณีที่
คณะรัฐมนตรีของจอมพล ป. มีมติตามข้อเสนอของพลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์
เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2500 ให้ออกหนังสือพิมพ์ใหม่และปรับปรุงหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่แล้ว
ให้ดีขึ้นเพื่อใช้ตอบโต้กับหนังสือพิมพ์ของเอกชน ซึ่งทำให้รัฐบาลชุดนั้นมีหนังสือพิมพ์เอง
ถึงสองฉบับ คือ "วิวัฒนาการเบกษา" และ "ธรรมาธิปัตย์"

นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดอีกหลายด้าน เช่น การเน้นหนักเสนอเนื้อหาบางด้าน
อาจเป็นเศรษฐกิจ กีฬา หรืออาชญากรรม อิทธิพลจากบุคคลภายในและบุคคลภายนอกที่
กำหนดทิศทางและปริมาณการเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ มีผลทำให้
การเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับเบี่ยงเบนไปจากที่ควรจะเป็นได้

จากการที่เชื่อว่าการเสนอข่าวสารการเลือกตั้งของหนังสือพิมพ์ย่อมมีผลต่อ
การตัดสินใจเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งย่อมต้องมีผลกระทบต่อผลการเลือกตั้ง
ของแต่ละพรรคการเมือง ดังนั้นการดำเนินธุรกิจหนังสือพิมพ์เพื่อหวังผลทางการเมือง
จึงมีอยู่จริง ซึ่งผลการเลือกตั้งก็เป็นส่วนหนึ่งด้วย

ในยุคก่อนนั้นวิธีการใช้สื่อมวลชนยังมีวิธีการที่ง่ายแบบยลเหมือนกับในปัจจุบัน สมบูรณ์ วรพงษ์ นักหนังสือพิมพ์อาวุโสของไทยรัฐ เคยกล่าวไว้ว่าถ้านักการเมืองคนใดอยากดังอยากเป็นข่าวก็คบพวคนักข่าวหรือนักหนังสือพิมพ์เข้าไว้ เลี้ยงเหล้าเลี้ยงข้าวกัน ง่ายอันแถมยังมีเงินค่ารถ หรือบุหรี่ปริ้งติดไม้ติดมือกลับบ้าน นักข่าวการเมืองจึงมีช่องทางหากินดีกว่าพวกท้าวอื่น (สมบูรณ์ วรพงษ์ 2527:80) สิ่งนี้เป็นช่องทางหนึ่งที่นักการเมืองในอดีตที่ไม่มีหนังสือพิมพ์เป็นของตัวเองหาหนทางใช้สื่อมวลชนเพื่อโฆษณาตัวเอง หรือแม้ในปัจจุบันนักข่าวหรือนักหนังสือพิมพ์หลายคนที่มีความสนิทสนม หรือมีความสัมพันธ์พิเศษ เป็นการส่วนตัวกับนักการเมืองก็มีอยู่ไม่น้อยทีเดียว และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเกือบทุกประเทศ จะมีหนังสือพิมพ์ที่สังกัดพรรคการเมืองอยู่ (ประชัน วัลลภ 2535:11)

ความสัมพันธ์ของนักการเมืองกับหนังสือพิมพ์

ปัจจุบันหนังสือพิมพ์ไทยหลายฉบับที่มีนักการเมืองเป็นเจ้าของ หรือเข้าไปมีบทบาทในการเสนอข่าวสารด้วยการเป็นคอลัมนิสต์ทั้งที่เปิดเผย และไม่เปิดเผย ถือเป็นเรื่องธรรมดาที่พรรคการเมืองจะมีหนังสือพิมพ์ไว้เป็นกระบอกเสียง พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคชาติประชาธิปไตย (ยุบพรรคแล้ว) หรือพรรคประชาธิปไตยต่างๆ ก็เข้าไปเกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ทั้งนั้น (สาเริง คำพะอู 2532:74) อย่างเช่น นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย เป็นหุ้นส่วนใหญ่บริษัท บ้านเมืองการพิมพ์ จำกัด เจ้าของหนังสือพิมพ์บ้านเมือง

นายยิ่งพันธ์ มานะสิการ เลขาธิการพรรคประชากรไทย เป็นหุ้นส่วนใหญ่บริษัท เดลิมิเรอร์ จำกัด เจ้าของหนังสือพิมพ์เดลิมิเรอร์ พลตรีหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช อดีตหัวหน้าพรรคและผู้ก่อตั้งพรรคกิจสังคมเป็นหุ้นส่วนใหญ่บริษัท สยามรัฐ จำกัด เจ้าของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ นายสรรเสริญ ธีรสาสน์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในนามของพรรคพลังธรรม เคยถือหุ้นบริษัท วัชรพล จำกัด เจ้าของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐก่อนที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง และมีสถานภาพในอดีตเป็นเชยของ นายกวีพล-นางปราณีตศิลป์ วัชรพล ผู้ถือหุ้นใหญ่บริษัทวัชรพล จำกัด

นายสัมพันธ์ ทองสมัคร รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์เสียงราษฎร์ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่จำหน่ายในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ยังพบว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอีกหลายฉบับหรือแทบทุกจังหวัดที่มีนักการเมืองเป็นเจ้าของ หรือให้ทุนสนับสนุน

ส่วนการมีบทบาทในการเสนอข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ นั้น นายสมัครสุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ไทย เป็นคอลัมนิสต์หนังสือพิมพ์เดลิมีเรอร์ พลตรีหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช สมาชิกและที่ปรึกษาพรรคกิจสังคม อดีตหัวหน้าพรรคกิจสังคม ซึ่งเป็นผู้ที่มีอิทธิพลและบทบาทในพรรคกิจสังคมสูงมาก เป็นคอลัมนิสต์หนังสือพิมพ์สยามรัฐ

นายมั่น พิศนาคย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคชาติไทย เป็นคอลัมนิสต์หนังสือพิมพ์สยามโพสต์ นาวาอากาศตรีประสงค์ สุ่นศิริ รองหัวหน้าพรรคพลังธรรม เป็นคอลัมนิสต์หนังสือพิมพ์แนวหน้า (ก่อนดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ) นายวีระ มุสิกพงษ์ รองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ (พ.ศ. 2534-2535) เคยเป็นคอลัมนิสต์ให้กับหนังสือพิมพ์รายวันสยาม หรือหลังการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 นี้แล้ว คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ เกษรสุข ก็เป็นคอลัมนิสต์ให้กับหนังสือพิมพ์สยามโพสต์

นอกจากนี้ยังพบอีกว่าหนังสือพิมพ์บางฉบับมีญาติ หรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักการเมือง เป็นนักหนังสือพิมพ์อยู่ด้วย เช่น นายอภิชาติ ศักดิ์เศรษย์ น้องชาย นายธานี ศักดิ์เศรษย์ อดีตผู้อำนวยการเลือกตั้งภาคใต้ของพรรคพลังธรรม เป็นบรรณาธิการข่าวภูมิภาคของหนังสือพิมพ์มติชน

การใช้หนังสือพิมพ์เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง โดยเฉพาะการรณรงค์ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจเลือก หรือต่อต้านพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง เพื่อมาให้ได้รับการเลือกตั้งนั้น เป็นผลจากปัจจัยที่มีอิทธิพลหลายประการด้วยกัน เช่น อุดมการณ์ทางการเมืองของหนังสือพิมพ์ตรงกัน หรือขัดแย้งกับพรรคการเมือง

มีผลประโยชน์ทางการเมืองหรือทางธุรกิจร่วมกัน มีความขัดแย้งที่เคยกระทบกระทั่งกัน มีความสัมพันธ์ทางญาติ หรือความสัมพันธ์ด้านอื่นๆ ที่ทำให้การคัดเลือกข่าวสาร เพื่อลงตีพิมพ์นั้นมีเจตนาที่จะสนับสนุน หรือต่อต้านทั้งทางตรง และทางอ้อม

ดังนั้นการที่หนังสือพิมพ์มีนักการเมืองเป็นเจ้าของ หรือมีบทบาทเข้าไปเสนอข่าวสารได้โดยตรงนั้น น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ทิศทางและปริมาณการเสนอข่าวสารเป็นไปในทางอนงสนับสนุน หรือต่อต้านพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง มากกว่าหนังสือพิมพ์ที่ไม่มือนักการเมืองเป็นเจ้าของ ซึ่งจำเป็นอย่างยั้งที่ผู้อ่านควรตระหนักถึงรูปแบบและทิศทางของการเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ที่จะสะท้อนให้เห็นว่าการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ดีที่จะเสนอข้อเท็จจริงอย่างไร หรือมีเจตนาอื่นแฝงอยู่หรือไม่ ด้วยเหตุนี้ นับเป็นเรื่องน่าสนใจที่ควรศึกษาให้เห็นประจักษ์ว่าการที่นักการเมืองเข้าไปมีความสัมพันธ์กับหนังสือพิมพ์ ทั้งในฐานะเจ้าของหนังสือพิมพ์ หรือเป็นผู้ที่มีบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาได้อย่างสม่ำเสมอ นั้นจะทำให้ทิศทางของการเสนอเนื้อหาโน้มเอียงไปหรือไม่

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงการเสนอข่าวสารการเลือกตั้งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยทั้งด้านปริมาณพื้นที่ และความถี่ที่นำเสนอ
2. เพื่อศึกษาหาความโน้มเอียง ในการเสนอข่าวสารการเลือกตั้งของหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวัน
3. เพื่อเปรียบเทียบการเสนอข่าวสารการเลือกตั้งของหนังสือพิมพ์ที่มีนักการเมืองเป็นเจ้าของ หรือยอมให้นักการเมืองมีบทบาทในการเสนอข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ กับหนังสือพิมพ์ที่ไม่มือนักการเมืองเป็นเจ้าของ หรือยอมให้นักการเมืองมีบทบาทในการเสนอข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ

ปัญหาการวิจัย

1. หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะเสนอข่าวสารการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความถี่ และปริมาณพื้นที่มากน้อยต่างกันเพียงใด
2. หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะมีทิศทางนำเสนอข่าวสารการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในมโนทัศน์เป็นนัยของสนับสนุน หรือคัดค้านต่อต้านพรรคการเมืองแต่ละพรรคอย่างไร
3. ความถี่ในมโนทัศน์ของข่าวสารที่เกิดขึ้นของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับนั้นเกิดขึ้นกับเนื้อหาข่าวสารประเภทใด เช่น ข่าว บทความ หรือบทบรรณาธิการ ฯ
4. เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหนังสือพิมพ์ที่มีนักรการเมืองเป็นเจ้าของ หรือยอมให้นักรการเมืองมีบทบาทเสนอข่าวสารได้อย่างสม่ำเสมอ กับหนังสือพิมพ์ที่ไม่มีนักรการเมืองเป็นเจ้าของ หรือไม่ยอมให้นักรการเมืองมีบทบาทเสนอข่าวสารได้อย่างสม่ำเสมอ นั้นจะมีทิศทางเสนอข่าวสารที่แตกต่างกันอย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

1. หนังสือพิมพ์ที่มีนักรการเมืองเป็นเจ้าของ หรือยอมให้นักรการเมืองมีบทบาทเสนอข่าวสารได้อย่างสม่ำเสมอ เสนอข่าวสารการเลือกตั้งให้กับพรรคการเมืองของตนมากกว่า หนังสือพิมพ์อื่น
2. หนังสือพิมพ์ที่มีนักรการเมืองเป็นเจ้าของ หรือยอมให้นักรการเมืองมีบทบาทเสนอข่าวสารได้อย่างสม่ำเสมอ เสนอข่าวสารการเลือกตั้งเชิงบวกให้กับพรรคการเมืองของตนมากกว่าหนังสือพิมพ์อื่น

3. หนังสือพิมพ์ที่มีนักรการเมืองเป็นเจ้าของ หรือยอมให้นักรการเมืองมีบทบาทเสนอข่าวสารได้อย่างสม่ำเสมอ เสนอข่าวสารการเลือกตั้งเชิงลบให้กับพรรคการเมืองของตนน้อยกว่าหนังสือพิมพ์อื่น

4. หนังสือพิมพ์ที่มีนักรการเมืองเป็นเจ้าของ หรือยอมให้นักรการเมืองมีบทบาทเสนอข่าวสารได้อย่างสม่ำเสมอ เสนอข่าวสารด้านการโจมตีกล่าวหาให้กับพรรคการเมืองของตนน้อยกว่าหนังสือพิมพ์อื่น

5. หนังสือพิมพ์ที่มีนักรการเมืองเป็นเจ้าของ หรือยอมให้นักรการเมืองมีบทบาทเสนอข่าวสารได้อย่างสม่ำเสมอ เสนอข่าวสารด้านการแก้ไขข้อโจมตีกล่าวหาให้กับพรรคการเมืองของตนมากกว่าหนังสือพิมพ์อื่น

คานิยามศัพท์เฉพาะ

หนังสือพิมพ์ที่มีนักรการเมืองเป็นเจ้าของ หรือยอมให้นักรการเมืองมีบทบาทเสนอข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ	หมายถึง หนังสือพิมพ์รายวันที่มีนักรการเมืองเป็นเจ้าของ หรือเป็นผู้ถือหุ้นร่วม หรือยอมให้นักรการเมืองมีบทบาทเสนอข่าวสารได้อย่างสม่ำเสมอ ในการศึกษาคั้งนี้หมายเฉพาะหนังสือพิมพ์สยามรัฐ บ้านเมือง และเดลิมีเรอร์
หนังสือพิมพ์ที่ไม่มีนักรการเมืองเป็นเจ้าของ หรือไม่ยอมให้นักรการเมืองมีบทบาทเสนอข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ	หมายถึง หนังสือพิมพ์รายวันที่ไม่มีนักรการเมืองเป็นเจ้าของ หรือไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นร่วม หรือไม่ยอมให้นักรการเมืองมีบทบาทเสนอข่าวสารได้อย่างสม่ำเสมอ ในการศึกษาคั้งนี้หมายเฉพาะ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และมติชน

การเลือกตั้งทั่วไป

หมายถึง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพร้อมกัน
ทุกจังหวัดในวันที่ 13 กันยายน 2535

- ข่าวสารการเลือกตั้ง หมายถึง ข่าวสารที่มีสาระแสดงถึงกิจกรรมต่างๆ ตาม กระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่เสนอในหนังสือพิมพ์ เช่น การเสนอนโยบาย การแสดงภาพพจน์ และบุคลิกของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือของ พรรค ตลอดจนการโจมตีหรือแก้ข้อกล่าวหา
- การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร หรือพรรคการเมืองที่กระทำ เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจเลือกตน หรือ พรรคของตน
- ข่าวสารการเลือกตั้งเชิงบวก หมายถึง ข่าวสารที่ส่งเสริมให้ภาพพจน์ของพรรค หรือของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน- ราษฎรดีขึ้น ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกที่ดี เลื่อมใสเป็นไปในทางอนงสนับสนุน
- ข่าวสารการเลือกตั้งเชิงลบ หมายถึง ข่าวสารที่ทำให้ภาพพจน์ของพรรคเสื่อมเสีย หรือของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรตกต่ำลงทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึก ที่ไม่ดี เสื่อมศรัทธา เป็นไปในทางองต่อต้าน คัดค้าน
- ข่าวสารการโจมตีกล่าวหา หมายถึง ข่าวสารที่มุ่งทำลาย โดยการกล่าวอ้างเพื่อ ให้เกิดความเข้าใจผิด โกรธ เกลียด ไม่ชอบ พรรคที่ถูกโจมตีกล่าวหา

ข่าวสารแก้ไขข้อโจมตีกล่าวหา	หมายถึง	ข่าวสารที่แก้ไขความเข้าใจให้ถูกต้องหลังจากที่ถูกกล่าวหา หรือถูกโจมตี หรือแก้ไขข่าวสารเชิงลบให้เป็นข่าวสารเชิงบวก
ความนิยมเอียง	หมายถึง	การเสนอข่าวสารการเลือกตั้งเชิงบวก หรือเชิงลบ หรือข่าวสารแก้ไขข้อโจมตีกล่าวหาให้กับพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งมากกว่าหรือน้อยกว่าพรรคอื่น
การวิเคราะห์เนื้อหา	หมายถึง	การจำแนก แจกแจง และจัดระเบียบเนื้อหาให้เห็นประจักษ์ เป็นจำนวนที่วัดได้ตามแบบแผนกฎเกณฑ์ และมีขั้นตอนที่แน่นอน ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้
เนื้อที่	หมายถึง	ขนาดเนื้อที่ในหนังสือพิมพ์รายวัน โดยวัดเป็นคอลัมน์นิ้ว
ความถี่	หมายถึง	จำนวนครั้งที่นำเสนอข่าวสารการเลือกตั้งเชิงบวก เชิงลบ และการโจมตีกล่าวหา หรือแก้ไขข้อโจมตีกล่าวหา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะปริมาณเนื้อหาข่าวสารการเลือกตั้ง ความถี่ และทิศทางการเสนอข่าวสารการเลือกตั้งของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อพรรคการเมือง โดยศึกษาหนังสือพิมพ์รายวันของไทย 6 ชื่อฉบับ นับแต่วันที่ 27 กรกฎาคม 2535 ซึ่งเป็นวันแรกที่เปิดรับสมัครบุคคลที่ต้องการลงสมัครแข่งขันรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎร ถึงวันที่ 13 กันยายน 2535 ซึ่งเป็นวันที่กำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รวมตลอดช่วงฤดูการหาเสียง 49 วัน

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยเพียง 6 ชื่อฉบับ แต่ความจริงยังมีหนังสือพิมพ์รายวันชื่อฉบับอื่นๆ ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ราย 3 วัน รายสัปดาห์ รายบิกษ์ รายเดือน หรือรายอื่นๆ ตลอดจนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอีก ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงไม่สามารถนำไปเป็นคำตอบของหนังสือพิมพ์ทั้งหมดได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบว่าหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญในการเสนอข่าวสารการเลือกตั้ง ทั้งด้านปริมาณพื้นที่ และความถี่ในการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารแต่ละรูปแบบ เช่น ข่าว, บทความ, การ์ตูน, ฯ ว่าจะมีลักษณะการนำเสนอที่โน้มเอียงอย่างไร
2. ทำให้ทราบว่าผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ที่มีสถานภาพเป็นนักการเมือง จะใช้หนังสือพิมพ์ เพื่อการรณรงค์หาเสียงให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และหรือพรรคการเมืองของตนโดยการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบต่างๆอย่างไร
3. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหา และรูปแบบของการเสนอข่าวสารการเลือกตั้ง อันเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนรณรงค์หาเสียงของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง และความน่าเชื่อถือในปริมาณข่าวสารและทิศทางที่นำเสนอ